

PRO & CONTRA

Ali je delovnih zvezkov res preveč?

MAG. JOŽICA FRIGEL, PROFESORICA RAZREDNEGA POUKA IN PREDSTAVNICA CIVILNE INICIATIVE KAKŠNO ŠOLO HOČEMO:

“Maja lani smo organizirali javno razpravo Zakaj toliko učbenikov in delovnih zvezkov v osnovni šoli? z izhodišči, da so šolske torbe pretežke, da je veliko delovnih zvezkov na pol praznih, da se pouk opira le na učbenik in delovni zvezek, da je premalo drugačnih oblik učenja, predvsem izkustvenega. Izhodišča so bila potrjena in poglobljena. Društvo Pobuda za šolo po meri človeka je že leta 2008 naštelo 316 učbenikov in 354 delovnih zvezkov za 16 osnovnošolskih predmetov, v času razprave smo se bližali številki 500 (za učbenike; število delovnih zvezkov je nedefinirano, saj jih strokovni svet za splošno izobraževanje ne potrjuje več).

Založniki so skušali ublažiti padec dohodkov zaradi zmanjšanja natalitete tako, da so ponudili več gradiv za posamezen predmet. Trg je povečano število gradiv hvaléžno sprejel, saj je postajala učinkovitost merilo dobrega pouka, ta pa se odraža predvsem v količini popisanih strani v delovnih zvezkih in številu rešenih nalog. Upad dohodka zaradi učbeniških skladov so nadomestili z večjimi količinami delovnih zvezkov za ‘vse’ predmete z dopolnilom, da se ljudje najbolj učimo, kadar smo aktivno vklju-

čeni v smiselno dejavnost. Znano je, da se učimo: 10 odstotkov z branjem, 20 s poslušanjem, 30 z opazovanjem, 50 s poslušanjem in opazovanjem, 70 z govorjenjem, 90 z govorjenjem in delom. To pravi tudi star kitajski pregovor: ‘Kar slišim – si zapomnim, kar naredim – znam/razumem.’ A ‘naredim’ ni zgolj reševanje nalog v delovnem zvezku, ki so večinoma stereotipne in največkrat ponujajo le dril (ki je sicer tudi zelo pomemben), učencem pa po tretji ali četrti nalogi že močno prešedajo, večinoma zahtevajo le vpis besede ali številke na označeni prostor in ki pritiskajo na učitelja, da bo čim več nalog rešenih. S povečanjem števila strani v delovnem zvezku (zdaj so razdeljeni že na dva ali celo tri dele) se je močno spremenilo tudi delo učitelja.

Učenci naj bi sami čim bolj razvijali sposobnost za kritično mišljenje in za oblikovanje posplošitev. Enciklopedično usmerjena šola zato ne sodi v naš čas, namesto tega naj prenese težišče svojih zahtev z učiteljev na učence in od pomnjenja snovi h kritičnemu razmišljanju. Že v procesu sodelovalnega učenja učenci razvijajo večšine, kot so aktivno poslušanje, upoštevanje različnih perspektiv, reševanje konfliktov, iskanje konsenza, dajanje in sprejemanje pomoči. Za vse to so učenci pri individualnem reševanju nalog v delovnih zvezkih prikrajšani. Zato delovni zvezki da, a le pri nekaterih predmetih, hkrati pa učitelja razbremeniti pritiska, da je izpolnjen delovni zvezek najpomembnejša dejavnost vzgojno-izobraževalnega procesa.“

**MARUŠA KMET, DIREKTORICA
ZALOŽBE ROKUS KLETT:**

“Delovnih zvezkov vsekakor ni preveč. To je samo demagogija, ki jo spretno in zelo populistično posredujejo medijem in splošni javnosti šolsko ministrstvo in nekateri posamezniki, ki so popolnoma izgubili stik s sodobnimi metodami poučevanja. Delovni zvezki so del učbeniškega kompleta in so še posebno nepogrešljivi zato, ker so učbeniki pri nas v učbeniških skladih, ki jih morajo otroci nedotaknjene vrniti ob koncu šolskega leta. Ministrstvo in nepoučena javnost krivijo nas, založnike, da proizvajamo preveč delovnih zvezkov, medtem ko otroci v Avstriji in na primer na Danskem vsako leto dobijo na šolsko klop tako brezplačne učbenike kot delovne zvezke, ki jih financira država in je samoumevno, da k vsakemu učbeniku spada tudi delovni zvezek. Naši otroci so v tem pogledu diskriminirani, starši pa v neenakovrednem položaju, saj plačujejo delovne zvezke iz svojega žepa. Delovni zvezki so zelo pomembni v procesu učenja, saj pomagajo pri utrjevanju znanja, ki ga otroci pridobijo iz učbenikov. Še prav posebej to velja za jezike, matematiko, fiziko in kemijo. To, da so otroci zaradi delovnih zvezkov nepismeni, preprosto ne drži. Delovni zvezki niso bili nikoli namenjeni opismenjevanju, ampak, kot sem že omenila, utrjevanju znanja.

Predstavljajte si, da naši otroci denimo pri matematiki prepisujejo naloge iz učbenikov v navadne

zvezke in jih potem rešujejo. Koliko dragocenega časa izgubijo s tem, in to na račun reševanja dodatnih nalog, ki bi jih lahko reševali v času, ko prepisujejo. V obdobju, ko se je na zavodu za šolstvo potrjeval še celoten učbeniški komplet (to je učbenik in delovni zvezek), hkrati pa si je že več kot 80 odstotkov otrok izposojalo učbenike iz skladov, smo založniki pripravljali učbenike in delovne zvezke kot nedeljivo celoto. To pomeni, da je delovni zvezek dopolnjeval učbenik.

Otroci lahko iz njega ponavljajo in utrjujejo snov, ki so se jo naučili pri pouku. Učitelji so tudi popolnoma avtonomni pri izbiri delovnih zvezkov in se zanje odločajo samo, če jih pri pedagoškem procesu potrebujejo. Na to, da so nekateri delovni zvezki nepopisani, tudi sami velikokrat ne morejo vplivati, saj jih nekateri učenci vestno izpolnjujejo, drugi pa ne. Nikogar pa učitelj ne more prisiliti k temu, da ima popolnoma izpolnjen delovni zvezek. Z vidika založnika lahko omenim samo še to, da je uporaba delovnih zvezkov v zadnjih štirih letih drastično upadla. Pri nekaterih predmetih tudi do 70 odstotkov. Zato so izjave o prevelikem številu delovnih zvezkov popolnoma neutemeljene in kot večina izjav ministrstva tudi nedokazane.“ (fz)